

Юрик Я.М.

кандидат архітектури, викладач кафедри дизайну та основ архітектури Національного університету "Львівська політехніка"

ФОТОГРАФІКА У ПРЕСІ

Анотація. У статті з'ясовано місце фотографіки у пресі. Розкрито особливості дизайну друкованих періодичних видань у контексті засобів фотографіки. Проаналізовано вимоги до фотографії, принципи їх добору та верстання у періодичних виданнях.

Ключові слова: дизайн періодичних видань, верстання, фотографія, фотографіка, ілюстрації, газетна полоса, журнальний розворот.

Аннотация. Юрик Я.М. *Фотографика в прессе.* В статье выяснено место фотографии в прессе. Раскрыто особенности дизайна печатных периодических изданий в контексте средств фотографии. Проанализировано требования к фотографиям, принципы их отбора и верстки в периодических изданиях.

Ключевые слова: дизайн периодических изданий, верстка, фотография, фотографика, иллюстрации, газетная полоса, журнальный разворот.

Annotation. Yuryk. Y. M. *Photographica in the press.* In the article found a place in the Photographic press. Disclosure is particularly the design of printed periodicals in the context equipment of Photographic. Been analyzed, of the photographs, the principles of selection and layout in periodical publications.

Keywords: periodicals design, layout, photography, photoschedule, illustrations, newspaper strip magazine.

Постановка проблеми. У сучасній візуальній культурі все більшого значення набуває елемент зображальності. У пресі домінують яскраві візуальні образи над текстовою частиною. Фотографія стає ціннішою, ніж текст, коли необхідно заволодіти увагою потенційного читача. Ознайомлення читача з номером газети чи журналу розпочинається з розглядання фотопублікацій та рисунків. Отже, образотворчий матеріал відіграє важливу роль у комунікативному процесі, що співпадає з прагненням сучасної людини отримувати інформацію у візуальній формі. Саме на зорову інформацію зорієнтовані чуттєві установки широкої аудиторії, які необхідно враховувати у дизайні періодичних видань.

Відомо, що вперше було надруковано фотографію 4 березня 1880 р. в газеті "Нью-Йорк Дейлі Графік". У той час фотокореспонденти виконували функції "дизайнерів" у періодичних виданнях. Сьогодні дизайнери, фотокореспонденти творять дизайн періодичних видань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У статті проаналізовано праці щодо графічного дизайну таких вчених: Мінервіна Г., Шимка В., Єфімова А. [1], Юлігера Г., Моора Л. [8], Лунда Й. [9] та щодо дизайну періодичних видань – Лазаревича Є. [2], Іванова В. [3], Рожнової О. [3], Харроуера Т. [6], [10], Юрик Я. [7]. Публікацій на тему з'ясування ролі та місця фотографіки у дизайні періодичних видань поки що відсутні.

Формування цілей статті. Мета цієї статті – розкрити місце фотографіки у пресі та особливості її застосування у дизайні друкованих періодичних видань.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття "фотографіка" – багатозначне. Це творчість та її результат, художній засіб, напрям та засіб графічного дизайну. Зображальними засобами фотографіки є: властивості фотографії (насамперед документальність) та складні візуальні ефекти (створені у процесі спеціального фотографування й оброблення світлочутливого матеріалу або під час редагування фотографій у графічних редакторах).

Фотоілюстрації переважають серед образотворчих матеріалів у газетах та журналах, що пояснюється їх інформаційно-змістовою та оформлювальною перевагою. Фотоілюстрації ліквідують монотонність тексту, виконують функцію зорового центру газетної полоси, журнального розвороту, а у поєднанні з іншими графічними елементами творять гармонійні композиції кожної сторінки. Тобто, уможливають створення естетичної композиційно-графічної моделі видання.

Тобто, фотоілюстрація – це невід'ємна частина періодичного видання, що є засобом художньо-технічного оформлення. Проте ефекту впливу фотопублікації можна лише досягти враховуючи двоєдину роль фотоілюстрації – єдність змістового та оздоблювального аспекту.

Інформаційно-змістове значення фотоілюстрації пояснюється швидкістю сприйняття інформації читачем. Якщо у текстовому матеріалі зміст розкривається з

Надійшла до редакції 23.12.2012

кожним рядком, а його образ поступово відтворюється у свідомості читача, то візуальна інформація фотографії сприймається миттю.

Метою композиційно-графічного моделювання у дизайні періодичного видання є донесення до читача змісту газети та журналу. Дизайнер може досягти цього, усвідомлюючи особливості та призначення кожного елемента видання.

Сітка композиції номера – це шаблон оформлення видання, що визначає зміст, тематику, жанрову структуру, а також його дизайн.

У дизайні періодичного видання застосовують:

- фотоілюстрацію (сукупність фотопублікацій у газеті та журналі, включаючи поєднання фотографії з елементами рисунку та тексту);
- полосу фотоілюстрацій (фоторепортаж з місця важливої події). Такі фотографії розміщують на полосі автономно, щоб підкреслити їх інформаційне значення, рівноцінне текстовому матеріалу.

У сучасних періодичних виданнях виділяють такі головні типи фотоілюстрацій:

1. Символічно-піктографічні. Це фотографії невеликого розміру, т.з. вставки-символи, які повторюють у кожному номері видання та розміщують біля певної тематики або рубрики (наприклад, фото редактора рубрики).
2. Ілюстраційні (доповнюють іншою інформацією текст). Завдання фотографії полягає у показі читачеві об'єкта, описаного в тексті (документальне свідчення), закріпленні послідовності міркувань автора зоровим фактом (роль документального аргументу).

Фотоілюстрація дає змогу доповнити текст іншою інформацією, властивою фотографічному зображенню, – зацентувати у відображенні дійсність.

3. Інформаційні (ілюструють життя). У фотопублікаціях, які виконують інформаційну функцію, з двох компонентів – фотографії та тексту – основною є фотографія. У періодичних виданнях до інформаційних фотопублікацій належать: авторські матеріали у формі фотонотатника, фоторепортажу, фотонарису.

4. Рекламні.

У композиційно-графічній моделі видання необхідно зафіксувати оптимальні варіанти поєднання фотографій усіх різновидів.

У періодичних виданнях для фотоілюстрацій використовують студійні та кореспондентські фотографії¹. Студійні фотографії застосовують для обкладинок або ілюстрацій щодо моди, їжі тощо. Кореспондентська фотографія “документально” фіксує певну подію, а студійна дає змогу фотографу маніпулювати об'єктами, обирати необхідні пози та контролювати освітлення. Відтак – краще розкрити особистість людини. Інколи для тематичного матеріалу застосовують жанрову фотографію.

Для фотоілюстрацій найчастіше використовують студійні фотографії, які відображають ідею, настрій, концепцію. Ці фотографії найкраще ілюструють

абстрактні теми – депресію, прихильників нездорового харчування та теми для яких важко знайти кореспондентські фотографії.

Вдалі фотоілюстрації повинні відповідати таким вимогам:

- правдиво зображати дійсність;
- миттєво розкривати тему статті (відобразити зміст та настрій тексту);
- гармоніювати із заголовком (фотографія та заголовок повинні утворювати цілісну композицію, доносити до читача єдину думку);
- бути майстерно виконаними (застосовувати необхідні фотографічні засоби, обирати позу та об'єкт фотографування);
- відобразити об'єм та колір.

Фотографія дає можливість посилити виразність інших графічних елементів, а саме утворювати із заголовком єдиний елемент, продовжувати його. Наприклад, у контурах заголовка можна відобразити візерунок пейзажу, відображеного на фотографії.

Суміщення зображень у різноманітних варіантах є одним з основних принципів сучасного ілюстрування газетних полос та журнальних розворотів.

Під час ілюстрування друкованих ЗМІ не варто застосовувати такі засоби, як: плагіат, обрамлення у типовій рамці, дзеркальне відображення фотографії, значну зміну форми, нахил фотографії, “вирізання силуету”.

В ілюструванні друкованих періодичних видань застосовують такі принципи: орієнтації на цільову аудиторію, організованості та цілісності, жанрового розмаїття, оптимальності образотворчого матеріалу, виразності та єдності стилю.

Виразність фотоматеріалів у газетній полосі чи на сторінці журналу досягається такими їх параметрами: форматом, розміром, тональністю, кольоровою гамою.

Обрання фотографії зумовлюється передусім характером видання. При цьому враховуються такі характеристики: вид видання, цільове призначення, читацька аудиторія, задум автора. Під час обрання фотографій дизайнер та редактор повинні: знайти композиційний центр фотографії за правилом “золотого перетину”, врахувати масштабність плану, тональну організацію кадру, зіставлення об'єкта та тла за ступенем різкості.

Окрім того обирати фотографії за: змістом, призначенням (для фоторозповіді, ілюстрування тексту, оформлення), естетикою подання: кольорову, чорнобілу чи твір фотографіки.

Відбір фотографій необхідно здійснювати за такою методикою: першочергового визначення головних кадрів; з комплексним врахуванням усього матеріалу; мислячи основними одиницями періодичного видання (у газеті – газетна полоса; у журналі – розворот).

Тобто, під час добору кожної фотографії необхідно розкривати її зміст у композиційному рішенні, враховуючи читацьке та цільове призначення видання, а також вирішувати такі завдання показу (загальний план, фрагмент, середній план, ракурс, світлотіньова характеристика) та межі охоплення предметів (ступінь

¹ Фотожурналістика – відображає реальних людей у справжніх ситуаціях.

деталізації, перспектива, точка зйомки, навколишні предмети).

Верстання – це організоване компонування газетних полос на основі комплексу сіток, кліше, заголовків, рубрик та інших друкарських засобів.

Верстання виконує редактор або дизайнер, який отримує кілька фотографій, заголовків та вимогу щодо необхідного розміру, місця для тексту певної довжини.

Верстання ілюстрованих сторінок у періодичних виданнях необхідно здійснювати за такими основними принципами: обрання найголовнішої фотографії, змішування блоків, логічного розташування фотографій (у хронологічній чи іншій послідовності; важливо зафіксувати початок, кінець та головне фото), обрання оптимальної кількості тексту.

Необхідно пам'ятати, що беззмислова фотографія – це в кращому випадку лише декорація, а в гіршому – пляма, що підтримує графічну рівновагу у газетній смузі. Водночас новинна, інформативно наповнена фотографія, яка невдало зверстана у газеті або в журналі (місце розташування, розмір, поєднання з іншими матеріалами тощо), може також сприйматись плямою.

Усі зображально-виражальні елементи повинні відображати “формат” видання та сприяти повноті розкриття теми.

Висновок. Засоби фотографіки дають невичерпні можливості у дизайні періодичних видань. У цьому процесі важливі такі етапи: фотографування, оброблення фотографії, верстання.

Будь-яку тему можна розкрити засобами фотографії. Фотографування дає змогу повідомити інформацію і показати, як розвивається подія, закарбувавши у фотографіях ключові моменти. Основними вимогами до фотографій у ЗМІ є актуальність, правдивість, точність, виразність та зрозумілість.

Під час створення оформлювальної моделі та дизайну періодичного видання необхідно забезпечити раціональне використання фотографій. У періодичних виданнях для фотоілюстрацій використовують студійні та кореспондентські фотографії, а також зрізні жанри фотографій (насамперед портрет та репортаж). Відтак у практичній діяльності дизайнеру необхідні знання та уміння фотографувати, опрацьовувати ці зображення (ці вміння студенти набувають під час вивчення дисципліни «Фотографіка»²). Під час верстання видання дизайнеру необхідно поєднувати фотоматеріал засобом зіставлення, доповнення або протиставлення з урахуванням композиційно-естетичних законів.

Отже, засоби фотографіки дають змогу досягти індивідуальності та унікальності у дизайні періодичних видань та водночас сприяють спрощеній комунікації й зручності сприйняття змісту.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку. ДОСЛІДЖЕННЯ БУДЕ СПРЯМОВАНЕ НА з'ясування особливостей організації обкладинки журналу засобами фотографіки.

Література:

1. Дизайн : иллюстрированный словарь-справочник / [Минервин Г. Б., Шимко В. Т., Ефимов А. В. и др.] ; под ред. Г. Б. Минервина. — М. : “Архитектура-С”, 2004. — 288 с.
2. Дизайн периодических изданий : учебн. пособ. / [под ред. Э. А. Лазаревич]. — [2-е изд.] — М. : МГУ, 2004. — 120 с.
3. Иванов В. Техника оформления газеты: курс лекций / В. Ф. Иванов. — К. : т-во “Знання”, КОО, 2000. — 222 с.
4. Рожнова О. История журнального дизайна / О. И. Рожнова. — М.: “Университетская книга”, 2009. — 272 с.
5. Ромат Е. Реклама: учебн. / Е. В. Ромат. — [3-е изд.]. — К.; Х. : НВФ “Студ-центр”, 2000. — 480 с.
6. Харроуэр Т. Настольная книга газетного дизайнера : руководство для студентов факультета журналистики и профессионалов / Тим Харроуэр. — М. : Комсомольская правда, 20. — 212 с.
7. Юрик Я. Фотографіка : навч. посібник : [рукопис] / Я.М. Юрик. — Л., 2012. — 173 с.
8. Julier G. Design and Creativity : Policy, Management and Practice / Guy Julier, Liz Moor. — Oxford : berg, 2009. — 224 p.
9. Lund J. K. Newspaper advertising / J. K. Lund. — New York, 1947. — P. 83.
10. The best of newspaper design : Society for news design. — [25-th ed.]. — Rockport Publ., 2004. — 272 с.

² Курс “Фотографіка” належить до спеціальних навчальних дисциплін для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст та магістр спеціальності 7 (8).02020701 “Дизайн”.